

Triển lãm mỹ thuật các tỉnh đồng bằng Sông Hồng Một chặng đường nhìn lại

✎ LÊ MINH ĐỨC

Triển lãm Mỹ thuật khu vực II các tỉnh đồng bằng Sông Hồng với hành trình gần ba mươi năm, một hành trình dài đủ để chứng minh hướng phát triển của phong trào Mỹ thuật địa phương, vinh danh những đóng góp của nhiều thế hệ họa sỹ, nhà điêu khắc.

1. KHÁI QUÁT CHUNG VỀ TRIỂN LÃM MỸ THUẬT KHU VỰC II

Triển lãm mỹ thuật khu vực II các tỉnh đồng bằng sông Hồng là triển lãm thường niên được tổ chức vào tháng 8 đến tháng 10 hàng năm, với sự tham gia của 10 tỉnh, thành phố: Quảng Ninh, Hưng Yên, Hải Dương, Hà Nam, Nam Định, Thái Bình, Ninh Bình, Bắc Ninh, Hải Phòng, Hà Tây. Năm 2008 tỉnh Hà Tây sáp nhập vào thành phố Hà Nội nên chỉ còn 9 tỉnh tham gia triển lãm cho đến ngày nay.

Ngay từ đầu mới thành lập, với tôn chỉ nhằm thúc đẩy sự sáng tạo và vinh danh các họa sỹ và nhà điêu khắc chuyên nghiệp là hội viên Hội Mỹ thuật Việt Nam đang sinh sống và làm việc tại các tỉnh, thành phố. Triển lãm

Không gian khai mạc triển lãm khu vực II năm 2023 tại Bảo tàng tỉnh Hưng Yên.

mở rộng tới các nghệ sỹ chưa là hội viên hội MTVN, là hội viên các hội VHNT các tỉnh, thành phố và những tác giả chưa là hội viên, những hội viên địa phương không được tham gia xét giải, những tác phẩm xuất sắc sẽ được hội đồng nghệ thuật lựa chọn giới thiệu tham gia dự giải của Liên hiệp các hội Văn học Nghệ thuật Việt Nam.

Triển lãm sẽ luân phiên giữa các tỉnh, thành phố, thông thường mỗi tỉnh sẽ đăng cai tổ chức một lần cho đến hết chín tỉnh, thành phố còn lại, tuy nhiên do nhiều yếu tố khách quan có tỉnh, thành phố trong vòng 10

năm nhận đăng cai tổ chức ba lần, như thành phố Hải Phòng các năm 2011, 2016, 2018; có tỉnh trên mười năm chưa đăng cai tổ chức lại, các Hội Văn học Nghệ thuật địa phương sẽ tham mưu cho UBND các tỉnh, thành phố về tổ chức và các phương án, địa điểm trưng bày và khai mạc triển lãm. Thông thường triển lãm được trưng bày ở những nhà triển lãm lớn như nhà triển lãm Mỹ thuật của thành phố Hải Phòng, hay các Bảo tàng của các tỉnh, hoặc một không gian Văn hóa với số lượng du khách rất đông như triển lãm năm 2022 được tổ chức tại khu du lịch - Chùa Tam Chúc tỉnh Hà Nam.

2. NHỮNG ƯU ĐIỂM VÀ HẠN CHẾ CỦA TRIỂN LÃM

Đối với họa sỹ, nhà điêu khắc hiện đang sinh sống và làm việc tại các tỉnh, thành phố, triển lãm Mỹ thuật khu vực được khai mạc hằng năm là sân chơi lớn đối với cá nhân mỗi tác giả, là động lực để cho nghệ sỹ không ngừng sáng tạo, tìm tòi, từ lên ý tưởng, phác thảo và thể hiện tác phẩm. Trước mỗi kỳ triển lãm thông thường các Hội VHNT địa phương sẽ phát động tới Hội viên các phong trào sáng tác, từ chủ đề cho tới chất liệu. Các hội viên sẽ được lựa chọn tham gia các trại sáng tác, được hỗ trợ kinh phí đi thực tế lấy tài liệu và họa phẩm, với các nguồn kinh phí từ Trung ương Hội MTVN cho tới kinh phí từ các hội VHNT địa phương. Điển hình năm 2020 triển lãm được tổ chức tại Quảng Ninh, Hội VNHT tỉnh Quảng Ninh đã lấy chủ đề công tác năm là “Nam Mỹ thuật và Nhiếp ảnh” Hội đã phối hợp với Hội MTVN đứng ra tổ chức các trại sáng tác với chủ đề vùng đất và con người Quảng Ninh, mời họa sỹ từ các tỉnh, thành phố (Hải Phòng, Hải Dương, Ninh Bình, Hà Nội) về đi thực tế tại các thành phố, huyện đảo, cho tới các khai trường khai thác than tại Hạ Long, Cẩm

Tác phẩm: **Xuống chợ**, than đá, giải A TLKV II năm 2015, Tác giả: Nguyễn Việt Quang (Quảng Ninh)

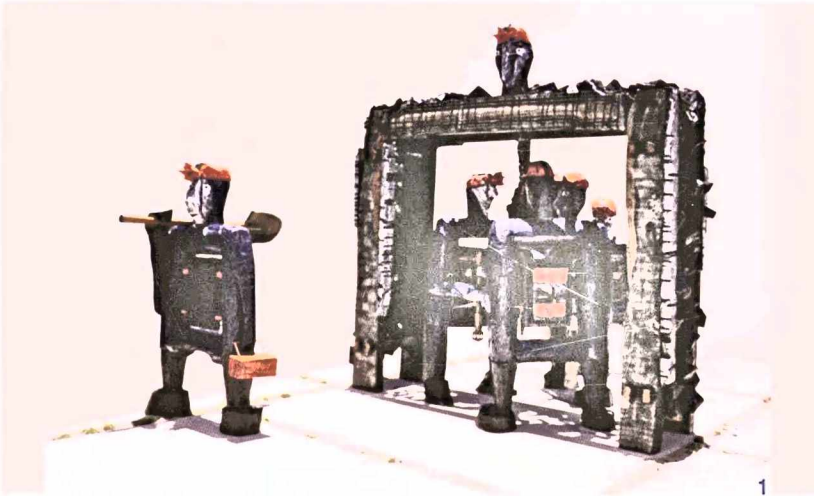
Phả... Thông qua đợt đi thực tế nhiều tác giả đã có những tác phẩm đạt chất lượng tốt, được hội đồng nghệ thuật đánh giá cao như: “Người vùng mỏ” của Kù Kao Khải (Ninh Bình), “Trưa ở mỏ Đèo Nai” của Đặng Tiến (Hải Phòng), tác phẩm “Góc nhỏ của ông” của Lê Minh Đức... Ngoài kinh phí nhận giải từ triển lãm, các tác giả có tác phẩm tốt làm đơn hỗ trợ nghiệm thu tài trợ sáng tác từ nguồn kinh phí Trung ương Hội. Đây cũng là nguồn động viên lớn để mỗi tác giả đầu tư nhiều hơn, chất lượng hơn với mỗi đứa con

tinh thần của chính mình. Sau mỗi kỳ triển lãm tùy theo tình hình thực tế của các tỉnh, các tác phẩm đạt giải được xét hỗ trợ công bố tác phẩm từ nguồn kinh phí Trung ương và địa phương vào dịp cuối năm, điển hình như tỉnh Quảng Ninh.

Một ưu điểm nữa của triển lãm mà anh em làm nghề đều hào hứng là được giao lưu, kết nối, học hỏi kinh nghiệm từ các họa sỹ, các nhà điêu khắc trong khu vực. Năm 2017 triển lãm mở rộng tới các tỉnh của khu vực bắc miền Trung (Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh) đây là lần đầu tiên và cũng là duy nhất triển lãm mở rộng tới các tỉnh. Qua triển lãm các họa sỹ chia sẻ kinh nghiệm sáng tác và hỗ trợ nhau trong công việc, nhất là khi tình đứng ra đang cai tổ chức. Các họa sỹ chưa là Hội viên Hội MTVN và thậm chí những tác giả chưa là Hội viên Hội VHNT địa phương cũng có quyền gửi tác phẩm tham gia triển lãm (không xét giải). Đến với triển lãm, sau lễ khai mạc Hội MTVN tổ chức buổi tọa đàm trao đổi kinh nghiệm trong sáng tác, từ ý tưởng đến tác phẩm, phương thức xây dựng tác phẩm. Trong buổi tọa đàm các họa sỹ của các tỉnh đặt câu hỏi, nêu quan điểm cá nhân và cùng hội đồng nghệ thuật giải đáp. Thông qua buổi

Tác phẩm: **Hội cầu mưa** (Thái Lạc, Hưng Yên), sơn mài, Giải B TLKV II năm 2023, Tác giả Nguyễn Thái Cốc (Hưng Yên)

Tác phẩm: **Người vùng mỏ**, chất liệu gỗ, sắt.
Giải C TLKV II năm 2020, Tác giả Kào Khỏi (Ninh Bình)

toạ đàm, các họa sỹ, nhà điêu khắc sẽ có thêm kinh nghiệm trong phương thức tìm tài liệu, cách thức thể hiện tác phẩm, hình thức xử lý bề mặt, kết cấu chất liệu, và thậm chí chia sẻ cách thức lựa chọn họa phẩm và bảo quản tác phẩm trong và sau khi hoàn thiện.

Ngoài những ưu điểm nêu trên triển lãm vẫn còn một số hạn chế nhất định. Trong công tác truyền thông, ngoài tình đang cai tổ chức triển lãm thì gần như nhân dân và những

người yêu mến nghệ thuật các tỉnh còn lại đều không biết tới triển lãm. Không thể so sánh với những chương trình game show ca nhạc hoặc giải trí đang rất thu hút khán giả trên các kênh truyền hình, nhưng triển lãm chỉ thực sự được biết đến với một lượng công chúng rất nhỏ thông qua mạng xã hội như Facebook, zalo của cá nhân tác giả, được đồng nghiệp và bạn bè biết đến; địa phương đang cai triển lãm cũng chỉ nhộn nhịp ngay khai trương, sau đó

lượng người đến tham quan triển lãm gần như rất ít, thậm chí là không có, lượng khán giả là học sinh, sinh viên còn khiêm tốn, triển lãm chưa thật sự là ngày hội văn hóa, ngày hội của giới yêu Mỹ thuật và những người làm nghề.

Thứ hai về không gian triển lãm, đây cũng là vấn đề rất lớn của tỉnh tiếp nhận đang cai. Trong 9 tỉnh thành phố thuộc khu vực, duy nhất chỉ có thành phố Hải Phòng là có nhà triển lãm Mỹ thuật, các tỉnh còn lại khi có triển lãm thì thường trưng bày tại các bảo tàng, trung tâm văn hóa, khu du lịch... Cũng vì không đủ không gian trưng bày tác phẩm, đơn vị đang cai tổ chức phải coi nới, dựng tường giả, dựng nhà bạt... như triển lãm năm 2017 tại thành phố Hải Dương, thậm chí như năm 2022 tỉnh Hà Nam tổ chức tại khu du lịch chùa Tam Chúc, không gian triển lãm là tầng hầm của điện Tam thế, với cửa vào là hai cánh cửa nhỏ hai bên hông của điện, không gian và ánh sáng chưa phù hợp cho triển lãm Mỹ thuật. Dưới ánh đèn vàng, tất cả các bức tranh đều bị ám màu,

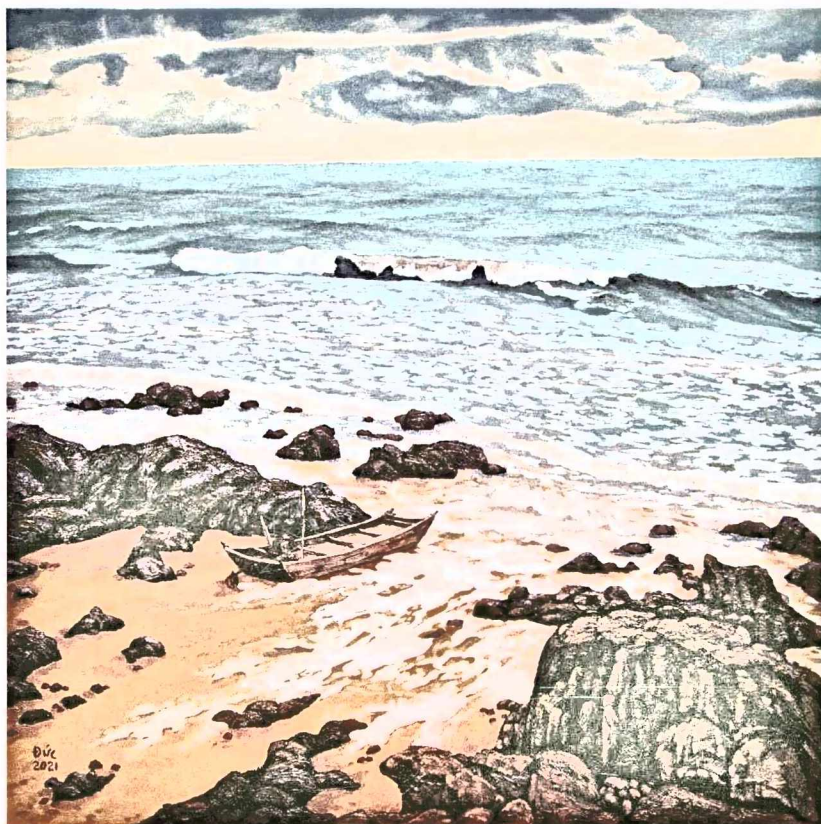
Tác phẩm: **Mùa sinh**, khắc gỗ, giải C TLKV II năm 2023, Tác giả Nguyễn Ngân (Hà Nam)

ngà vàng, không thể hiện đúng gam màu của tác giả. Khán giả và nhân dân yêu nghệ thuật sau ngày khai mạc muốn đến xem triển lãm cũng là một trở ngại lớn, vì phải mua vé qua cổng khu du lịch, khoảng cách từ trung tâm thành phố đến triển lãm rất xa và địa điểm cũng rất khó tìm với người đến lần đầu chỉ để xem triển lãm...

3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG SÁNG TẠC VÀ CÔNG BỐ TÁC PHẨM TẠI TRIỂN LÃM

Để triển lãm Mỹ thuật thật sự là ngày hội Văn hóa, ngày hội của anh em hoạt động trong lĩnh vực Mỹ thuật trong khu vực cũng như trong cả nước, tôi xin đề xuất một số giải pháp như sau:

Thứ nhất, đối với Hội Mỹ thuật Việt Nam về công bố tác phẩm, ngoài in sách “Giải thưởng Mỹ thuật năm...” gồm các tác phẩm đạt giải triển lãm khu vực, với trang Web hiện tại của Hội cần thêm mục trong Gallery triển lãm, hoặc mục triển lãm khu vực, là nơi đăng tải các tác phẩm đạt giải, các tác phẩm được giới thiệu tham gia dự giải của Liên hiệp các Hội VHNT Việt nam, của các tác giả chưa là hội viên Trung ương, các tác phẩm đạt từ giải khuyến khích trở lên đối với các tác phẩm là Hội viên Hội Mỹ thuật Việt Nam và các tác phẩm của Hội đồng nghệ thuật. Trong quá trình gửi tác phẩm qua ảnh tham dự xét vòng loại, yêu cầu tác giả gửi kèm file ảnh chất lượng cao về Ban tổ chức, ngoài việc in sách còn được giới thiệu trên trang Web của Hội trong hoặc sau khi diễn ra triển lãm, bởi hiện nay số người sử dụng các thiết bị thông minh chiếm đại đa số. Người yêu Mỹ thuật dễ dàng

Tác phẩm: *Người vùng mỏ, chất liệu gỗ, sắt.*
Giải C TLKV II năm 2020, Tác giả Kù Kao Khải (Ninh Bình)

Tác phẩm: *Góc nhỏ của ông, sơn dầu,*
Giải B TLKV II năm 2020, Tác giả Lê Minh Đức (Quảng Ninh)

Các tác giả trẻ nhận hoa chúc mừng từ Hội đồng Nghệ thuật năm 2017

truy cập, thường thức, tương tác, đánh giá tác phẩm.

Thứ hai, đối với các Hội VHNT địa phương, hàng năm trước mỗi kỳ triển lãm phát động tới hội viên dự các trại sáng tác tập trung, hoặc không tập trung mang tính đặc thù, khi tham gia trại là các hội viên chuyên ngành Mỹ thuật có chuyên môn tốt, có thể tổ chức các chuyến đi thực tế trong hoặc ngoài tỉnh tùy vào ngân sách của từng địa phương, và mỗi một họa sỹ, nhà điêu khắc phải xây dựng cho mình một đề cương, phác thảo nhất định. Bởi hiện nay khi tổ chức trại sáng tác, các Hội địa phương thường tổ chức các trại tổng hợp, mỗi chuyên ngành có một vài tác giả, như vậy sẽ khó có cơ hội cho anh em trong chi hội được trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm trong sáng tác; kết thúc trại có thể tổ chức trưng bày triển lãm các tác phẩm trong quá trình tham dự trại, anh em họa sỹ có cơ hội được công bố những tác phẩm mới nhất tới công chúng và người yêu nghệ thuật tại địa phương.

Thứ ba, đối với đơn vị đang

cai tổ chức, ngoài lựa chọn nơi trưng bày thích hợp, phù hợp với đặc thù chuyên ngành Mỹ thuật, nơi trưng bày không quá xa trung tâm thành phố, nếu có thể trưng dụng không gian bảo tàng của các tỉnh phục vụ cho những ngày diễn ra triển lãm. Bởi theo chu kỳ chín năm mới tổ chức triển lãm mỹ thuật một lần, tỉnh đang cai nên mời các đơn vị truyền thông vào cuộc, quảng bá trên các phương tiện truyền thông và các nền tảng mạng xã hội. Trong những ngày diễn ra triển lãm Ban tổ chức phối hợp với các đơn vị liên quan như sở Giáo dục, sở Văn hóa... vận động các trường học trên địa bàn tổ chức những buổi ngoại khóa cho học sinh, sinh viên tới tham quan học hỏi tại triển lãm. Thiết nghĩ đây cũng là cách giáo dục thẩm mỹ tốt đối với giới trẻ.

Thứ tư, hiện nay hệ thống bảo tàng tại các tỉnh, thành phố chủ yếu trưng bày các hiện vật đề tài chiến tranh, cách mạng, hoặc những cổ vật... mà thiếu đi mảng mỹ thuật, hoặc có thì cũng còn rất ít, chưa có không gian trưng bày riêng. Ngoài các

bảo tàng lớn như bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam tại Hà Nội, TP Hồ Chí Minh, Huế, Đà Nẵng thì các tỉnh chưa có bảo tàng mỹ thuật, nên chăng Hội Mỹ thuật Việt Nam phối hợp với Hội VHNT địa phương đề xuất tới UBND các tỉnh, thành phố lựa chọn những tác phẩm tiêu biểu của mỹ thuật địa phương, thu mua, lưu giữ và trưng bày những tác phẩm có giá trị... Chỉ có như vậy thì mỹ thuật địa phương mới thực sự được coi trọng và phát triển.

4. KẾT LUẬN

Triển lãm Mỹ thuật khu vực II các tỉnh đồng bằng Sông Hồng với hành trình gần ba mươi năm, một hành trình dài đủ để chứng minh hướng phát triển của phong trào Mỹ thuật địa phương, vinh danh những đóng góp của nhiều thế hệ họa sỹ, nhà điêu khắc. Thông qua các kỳ triển lãm, tên tuổi của nhiều họa sỹ đã được cả nước biết đến như Đỗ Kịch (Hà Nam), Đặng Tiến, Bùi Duy Khánh, Việt Anh (Hải Phòng), Lưu Quang Lâm, Nguyễn Nghĩa Cương (Bắc Ninh) Lý Văn Vinh, Nguyễn Thái Cỏ (Hưng Yên), Kù Kao Khải (Ninh Bình), Hoàng Trung Dũng (Thái Bình), Nguyễn Việt Quang, Vũ Quý, Nguyễn Thị Thiên (Quảng Ninh)... Trong những năm tiếp theo, hy vọng triển lãm Mỹ thuật khu vực II các tỉnh đồng bằng Sông Hồng thật sự là một sân chơi lớn đối với những người làm sáng tác và sẽ là nơi giáo dục thẩm mỹ cho thế hệ trẻ, là nơi thưởng ngoạn cho công chúng yêu nghệ thuật và là nơi giao lưu, kết nối giữa họa sỹ, nhà điêu khắc với các nhà sưu tập trong và ngoài nước.